

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BAROUL PARTNER-A c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 39815/07)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 iulie 2009

DEFINITIVĂ

16/10/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Baroul Partner-A c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 23 iunie 2009 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 39815/07) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către o întreprindere moldovenească, Baroul Partner-A („compania reclamantă”), o companie înregistrată în Republica Moldova, la 30 august 2007.

2. Compania reclamantă a fost reprezentată de către dl V. Nagacevschi și dl V. Constantinov, avocați din Chișinău și membri ai organizației „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Compania reclamantă a pretins, în special, că anularea privatizării carierei sale a constituit o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. De asemenea, ea s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de inechitatea procedurilor judiciare.

4. La 21 aprilie 2008, Președintele Secțiunii a Patra a decis să comunice Guvernului cererea. S-a mai decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 3 al Convenției).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul, Baroul Partner-A, este o companie înregistrată în Republica Moldova.

6. În anul 2000, în conformitate cu Legea cu privire la programul de privatizare pentru anii 1997-2000, Guvernul a expus spre vânzare acțiunile emise de Cariera de pietriș și granit de la Soroca („cariera”) ce-i aparțineau (199,875 de acțiuni, reprezentând 65.86%).

7. Compania reclamantă a participat la licitație și, oferind cel mai mare preț, a cumpărat acțiunile în februarie 2000 la prețul de 12.5 lei moldovenești (MDL) pentru o acțiune. Prețul total al acțiunilor cumpărate a constituit MDL 2,498,437.5.

8. În anul 2003, Curtea de Conturi a efectuat un control al activității Guvernului în domeniul privatizării și, prin hotărârea sa din 3 ianuarie 2004, a constatat că, în anul 1996, cariera a primit fără acte de la o întreprindere de stat terță douăzeci și șapte de vagoane de cale ferată, care au rămas în posesia carierei pe parcursul activității sale ulterioare, fără a fi incluse în documentele contabile.

9. La o dată nespecificată în anul 2004, Departamentul privatizării a inițiat o acțiune judiciară împotriva carierei privind îmbogățirea acesteia fără justă cauză, solicitând compensații pentru vagoanele de cale ferată. Procedurile s-au finisat cu adoptarea la 11 noiembrie 2004 de către Curtea Supremă de Justiție a unei hotărâri judecătorești irevocabile, prin care cariera a fost obligată să plătească statului suma de MDL 972,000, care reprezenta costul vagoanelor de cale ferată stabilit printr-un raport de expertiză. Această hotărâre judecătorească a fost executată în anul 2005.

10. La 29 iulie 2006, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției („CCCEC”) a inițiat o urmărire penală pe faptul privatizării carierei. Activitatea carierei a fost blocată ca urmare a ridicării documentelor contabile, a refuzului de a-i prelungi licența pentru extracția granitului și a pietrișului și a altor măsuri întreprinse de către autoritățile de stat împotriva carierei. Se pare că urmărirea penală pornită de către CCCEC mai continuă și în prezent și că cauza încă nu a fost transmisă în instanța de judecată.

11. La 15 decembrie 2006, Procuratura Generală a inițiat în numele Guvernului proceduri judiciare împotriva Departamentului privatizării și a companiei reclamante, solicitând anularea contractului de vânzare a acțiunilor care aparțineau statului. Aceasta a susținut că, deoarece la data vânzării acțiunilor cele douăzeci și șapte de vagoane nu erau incluse în documentele contabile ale carierei (a se vedea paragrafele 8 și 9 de mai sus), prețul fiecărei acțiuni a fost fixat la doar MDL 12.5, deși acesta trebuia să constituie MDL 13.88. Procuratura Generală nu a făcut referire la procedurile care s-au finalizat cu hotărârea Curții Supreme de Justiție din 11 noiembrie 2004. În pledoariile sale în fața instanței judecătorești, procurorul a susținut că acțiunea sa nu este prescrisă, deoarece prescripția nu se extinde asupra acțiunilor judecătorești depuse de el.

12. În referința și pledoariile sale, Departamentul privatizării și-a exprimat dezacordul în privința acțiunii Procurorului General și a susținut că

compania reclamantă a participat la o licitație organizată de către Guvern și a câștigat acea licitație deoarece a oferit cel mai mare preț pentru acțiuni. Licitatia a fost organizată în conformitate cu prevederile legale relevante. Problema vagoanelor de cale ferată care nu erau incluse în documentele contabile ale carierei în anul 1996 a fost soluționată de către Departamentul privatizării prin intermediul procedurilor civile care s-au finalizat cu hotărârea Curții Supreme de Justiție din 11 noiembrie 2004 pronunțată în favoarea Departamentului privatizării. Această hotărâre a fost executată în anul 2005.

13. În referința și pledoariile sale, compania reclamantă a susținut că acțiunea Procurorului General era prescrisă. Contestarea în instanță a actelor administrative de către Procurorul General fără niciun termen de prescripție era incompatibilă cu principiul securității raporturilor juridice și egalității armelor. În orice caz, prevederea din vechiul Cod civil, care scutea Procurorul General de la obligația de a respecta termenul general de prescripție de trei ani, se referea doar la pretențiile formulate împotriva colhozurilor (colectivelor de fermieri), organizațiilor obștești, organizațiilor cooperatiste și cetățenilor. Compania reclamantă nu făcea parte din niciuna din aceste categorii. În final, litigiul cu privire la vagoanele de cale ferată a fost deja soluționat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din 11 noiembrie 2004.

14. La 12 aprilie 2007, Curtea de Apel Economică a admis acțiunea Procurorului General și a constatat că argumentele acestuia erau întemeiate. Referindu-se la obiecția companiei reclamante cu privire la termenul de prescripție, instanța judecătorească a constatat că termenul general de prescripție pentru acțiunile judecătorești intentate de Procurorul General era de trei ani. În același timp, potrivit instanței judecătorești, prescripția extinctivă trebuia calculată de la data când procuratura a aflat sau trebuia să afle despre problema vagoanelor. În opinia instanței, această dată era 3 ianuarie 2004, data la care Curtea de Conturi a adoptat decizia sa (a se vedea paragraful 8 de mai sus). Prin urmare, acțiunea a fost depusă în interiorul termenului de trei ani. În ceea ce privește obiecția reclamantului cu privire la existența unei hotărâri judecătorești irevocabile cu privire la același litigiu, instanța a constatat că această obiecție era nefondată, deoarece primul set de proceduri se referea la chestiunea compensării în timp ce cel de-al doilea set de proceduri se referea la anularea privatizării. Curtea de Apel Economică a dispus anularea contractului de vânzare a acțiunilor statului, întoarcerea la stat a celor 199,975 de acțiuni și întoarcerea la compania reclamantă a prețului plătit de ea, MDL 2,498,437.5.

15. Compania reclamantă a contestat această hotărâre și a susținut, *inter alia*, că Curtea de Apel Economică a oferit din proprie inițiativă o soluție problemei Procurorului General privind termenul de prescripție. Mai mult, reclamantul nu a fost de acord cu această soluție și a declarat că termenul de prescripție trebuie calculat de la data la care acțiunile au fost cumpărate.

Aceasta a mai declarat că nu existau impedimente pentru ca Procurorul General să afle despre problema vagoanelor înainte de adoptarea de către Curtea de Conturi a deciziei sale în ianuarie 2004 și s-a bazat în acest sens pe comentariul oficial la Codul civil. Compania reclamantă a mai susținut că nu existau impedimente pentru desfășurarea investigației Curții de Conturi mai devreme și a declarat că acceptarea interpretării folosite de Curtea de Apel Economică ar însemna acceptarea faptului că, susținând că abia a aflat despre ilegalitatea acestora, procuratura ar putea să conteste tranzacțiile încheiate cu foarte mulți ani în urmă. Mai mult, compania reclamantă a susținut că acest litigiu era identic cu litigiul care s-a finalizat cu hotărârea Curții Supreme de Justiție din 11 noiembrie 2004 și că judecătorul de la Curtea de Apel Economică care a examinat cauza a fost influențat de către guvern.

16. La 12 iulie 2007, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul companiei reclamante și a menținut motivarea instanței judecătorești inferioare. Hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă și a fost emis un titlu executoriu în baza căruia compania reclamantă a fost obligată să transmită Guvernului 199,875 de acțiuni ale carierei.

17. În cadrul procedurii de executare, Guvernul a constatat că, în pofida rezultatului favorabil al procedurilor judecătorești, acesta nu a redobândit controlul asupra carierei. Guvernul a aflat că în anul 2002 cariera a mai emis 349,738 acțiuni, mărind astfel capitalul său social din contul echipamentului nou de extragere în valoare de MDL 3,147,642 livrat carierei. Acțiunile noi au fost înregistrate la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare la 20 mai 2002. Ca rezultat, acțiunile carierei obținute de Guvern în urma procedurilor care au culminat cu hotărârea judecătorească din 12 iulie 2007 reprezentau doar 30.59% din totalul acțiunilor iar compania reclamantă a menținut controlul asupra carierei.

18. La 21 august 2007, Procuratura Generală, în numele Guvernului, a solicitat Curții de Apel Economice să adopte o hotărâre suplimentară. Aceasta a susținut că sensul hotărârii Curții Supreme de Justiție din 12 iulie 2007 a fost de a repune părțile în poziția anterioară situației din februarie 2000, când statul deținea 65.86% din acțiunile carierei. Totuși, acest fapt nu a fost posibil din cauza emiterii de acțiuni noi în anul 2002. Prin urmare, Procuratura a solicitat instanței să anuleze decizia adoptată la ședința acționarilor carierei cu privire la cele 349,738 de acțiuni și decizia Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare din 30 mai 2002 cu privire la înregistrarea noilor acțiuni.

19. În înscrisurile sale adresate Curții de Apel Economice, compania reclamantă a susținut că Procuratura Generală, care a acționat în numele Guvernului, nu a solicitat anularea emiterii celor 349,738 de acțiuni în acțiunea judecătorească inițială. Potrivit articolului 250 al Codului de procedură civilă, o hotărâre suplimentară putea fi pronunțată doar dacă instanța nu s-a pronunțat asupra unei pretenții formulate de una dintre părți

în proces. Deoarece Procuratura Generală a solicitat anularea vânzării doar a celor 199,875 de acțiuni, noua sa solicitare nu putea fi soluționată printr-o hotărâre suplimentară. În orice caz, emiterea noilor acțiuni a avut loc în anul 2002, și, prin urmare, acțiunea Procurorului General a fost depusă cu depășirea termenului de prescripție. Abordarea instanței judecătorești cu privire la termenul de prescripție din procedura principală era inaplicabilă noii solicitări a Procuraturii Generale, deoarece în decizia sa din 3 ianuarie 2004 Curtea de Conturi nu s-a referit la chestiunea emiterii noilor acțiuni. Prin urmare, procurorul nu putea să pretindă că a aflat despre aceasta abia în ianuarie 2004.

20. La 6 septembrie 2007, Curtea de Apel Economică a admis cererea Procurorului General. Referindu-se la obiecția companiei reclamante, potrivit căreia nu a fost formulată nicio pretenție cu privire la anularea emisiei noilor acțiuni în cadrul procedurilor care s-au finalizat la 12 iulie 2007 și că noua cerere nu putea fi soluționată printr-o hotărâre suplimentară, instanța a conchis că cerința de anulare a emisiei reieșea implicit din acțiunea Procuraturii Generale, prin care se urmărea scopul ca statul să fie repus în dreptul său de proprietate asupra celor 65.86% din acțiunile carierei. Potrivit instanței de judecată, o asemenea repunere era imposibilă fără anularea acțiunilor emise în anul 2002. Deoarece instanța judecătorească nu s-a expus asupra acestei chestiuni, era necesar ca aceasta să fie soluționată printr-o hotărâre suplimentară. Instanța a dispus anularea noilor acțiuni, susținând că în caz contrar Guvernul ar fi obținut doar 30.59% din acțiunile carierei, o situație care ar fi fost contrară hotărârii din 12 iulie 2007, în care s-a decis că Guvernul trebuie să fie repus în dreptul său de proprietate asupra 65.86% din acțiuni. Instanța nu s-a referit la obiecția companiei reclamante bazată pe termenul de prescripție.

21. Compania reclamantă a contestat această hotărâre și a susținut, *inter alia*, că în acțiunea sa inițială Procuratura Generală a solicitat anularea vânzării acțiunilor în anul 2000 însă nu și repunerea statului în dreptul său de proprietate asupra a 65.86% din acțiunile carierei. În sprijinul poziției sale, compania reclamantă a citat câteva pasaje din cererea Procurorului General adresată instanței de fond. Aceasta a declarat că Curtea de Apel Economică a interpretat greșit pretențiile procurorului. De asemenea, compania reclamantă a declarat că prima instanță nu a soluționat obiecția privind termenul de prescripție.

22. La 18 octombrie 2007, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul companiei reclamante. Aceasta a constatat că, deoarece vânzarea acțiunilor în anul 2000 a fost declarată nulă, părțile urmau să fie repuse în poziția lor inițială, și anume în poziția înainte de actul de vânzare, când statul deținea 65.86% din acțiuni. Prin urmare, Curtea de Apel Economică a adoptat în mod corect hotărârea suplimentară, care clarifica situația.

23. La 24 decembrie 2007, compania reclamantă s-a adresat Curții de Apel Economice și i-a solicitat să explice modul în care urma să fie

executată hotărârea judecătorească din 6 septembrie 2007 privind repunerea părților în situația inițială în ceea ce privește anularea emisiei din 2002 (a se vedea paragraful 17 de mai sus).

24. La 3 martie 2008, Curtea de Apel Economică a adoptat o nouă hotărâre, prin care a explicat că compania reclamantă trebuia să primească de la Guvern MDL 3,147,642, care reprezenta valoarea acțiunilor emise în anul 2002. Guvernul a contestat această hotărâre.

25. La 3 aprilie 2008, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul Guvernului, a casat hotărârea din 3 martie 2008 și a dispus rejudecarea cauzei.

26. La 7 iulie 2008, Curtea de Apel Economică a examinat din nou cererea companiei reclamante. Aceasta nu a dispus ca valoarea acțiunilor emise în anul 2002 să fie restituită reclamantului, ci a indicat restituirea către reclamant a echipamentului de extracție livrat și inclus în patrimoniul carierei în anul 2002 (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Compania reclamantă a contestat această hotărâre și a susținut că soluția dată de Curtea de Apel Economică contravine legislației naționale. Totuși, recursul a fost respins de Curtea Supremă de Justiție la 4 septembrie 2008.

27. Deoarece echipamentul de extracție a fost folosit și nu putea fi de folos pentru compania reclamantă, acesta nu a fost ridicat de către aceasta de la carieră.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTĂ

28. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 74

„Termenul general pentru apărarea printr-o acțiune a drepturilor încălcate ale unei persoane (prescripția) este de trei ani, iar în litigiile dintre organizațiile de stat, colhozuri și alte organizații cooperatiste și celelalte organizații obștești – de un an.”

Articolul 78

„Instanța judecătorească competentă ... aplică prescripția independent de cererea părților.”

Articolul 79

„Prescripția începe să curgă din ziua în care s-a născut dreptul la acțiune; dreptul la acțiune se naște din ziua când persoana a aflat sau trebuia să afle, că i-a fost încălcat un drept. ...”

Articolul 83

„Împlinirea termenului de prescripție înainte de intentarea acțiunii constituie un temei pentru respingerea acțiunii.

Dacă instanța judecătorească competentă ... constată că este întemeiat motivul, pentru care termenul de prescripție a fost depășit, dreptul încălcat va fi apărat.”

Articolul 86

„Prescripția nu se aplică:

...

2) cererilor organizațiilor de stat privitoare la restituirea bunurilor de stat, care se află în posesiunea nelegitimă a ... celorlalte organizații ... sau a cetățenilor;”

29. Prevederile relevante ale noului Cod civil, în vigoare după 12 iunie 2003, sunt următoarele:

Articolul 6. Acțiunea în timp a legii civile

„(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.”

30. Printr-o hotărâre din 20 aprilie 2005 (cauza nr. 2ra-563/05), Curtea Supremă de Justiție a respins argumentele pârâtului bazate pe prevederile noului Cod civil, din motivul că faptele cauzei se refereau la o perioadă care a avut loc înainte de intrare în vigoare a noului Cod civil și că, prin urmare, erau aplicabile prevederile vechiului Cod civil.

ÎN DREPT

31. Compania reclamantă s-a plâns de inechitatea procedurilor, ceea ce contravine prevederilor articolului 6 § 1 al Convenției, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil”

32. Compania reclamantă a mai pretins că drepturile sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție au fost încălcate ca urmare al rezultatului acestor proceduri. Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

33. Curtea consideră că pretențiile companiei reclamante ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului lor și că niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară cererea admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acesteia.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

34. Compania reclamantă a subliniat că, potrivit articolului 79 al Codului civil în vigoare la acea dată, dreptul la acțiune apare la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său. În această cauză, Guvernul, care era reclamant în cadrul procedurilor naționale, pretindea că drepturile sale au fost încălcate. Este dificil de a înțelege cum Guvernul, care a fost parte la vânzarea acțiunilor în anul 2000, nu știa până în ianuarie 2004 despre problemele legate de vânzare. De asemenea, a fost dificil de a înțelege de ce statul nu a putut afla despre problemele privind respectarea legislației în decursul perioadei de trei ani de la vânzare. Acceptarea poziției Guvernului ar avea ca rezultat denaturarea principiului securității raporturilor juridice, deoarece statul ar fi avut dreptul de a contesta actele juridice încheiate cu o sută de ani în urmă doar din motivul că Curtea de Conturi a descoperit abia acum iregularități în privința acestora.

Referindu-se la argumentul Guvernului privind nulitatea absolută, compania reclamantă a susținut că vânzarea acțiunilor în anul 2000 a fost făcută conform vechiului Cod civil și că însuși instanțele judecătorești naționale nu s-au bazat pe prevederile privind nulitatea absolută din noul Cod civil. Compania reclamantă a atras atenția asupra articolului 6 al noului Cod civil, care prevede că prevederile acestuia nu se aplică situațiilor juridice constituite înainte de intrarea lui în vigoare.

35. Guvernul a susținut că pretenția companiei reclamante era vădit nefondată, deoarece cauza a fost examinată de către instanțe judecătorești naționale independente, imparțiale și instituite prin lege. Termenul de prescripție nu a fost omis de către Procuratura Generală, deoarece aceasta a aflat despre ilegalitatea vânzării acțiunilor în ianuarie 2004, când Curtea de Conturi a făcut publică hotărârea sa. Ca alternativă, Guvernul a susținut că, potrivit articolului 217 al noului Cod civil, nulitatea absolută a unui act poate fi invocată de orice persoană și aceasta nu este supusă vreunui termen de prescripție. Prin urmare, Procuratura Generală nu era limitată de vreun termen de prescripție pentru contestarea vânzării acțiunilor în anul 2000, o acțiune care era reglementată de prevederile articolului 217 al noului Cod civil.

36. Curtea face referire la jurisprudența sa anterioară, în care s-a constatat că, la îndeplinirea acțiunilor procedurale, respectarea cerințelor cu privire la admisibilitate constituie un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Rolul jucat de termenele de prescripție este de o importanță majoră atunci când este interpretat Preambulul Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante (a se vedea *Dacia S.R.L. v. Moldova*, nr. 3052/04, § 75, 18 martie 2008).

37. Curtea reiterează că nu este sarcina sa de a substitui instanțele judecătorești naționale în procesul de interpretare a legislației naționale. Le revine, în primul rând, autorităților naționale, îndeosebi instanțelor judecătorești, să soluționeze problemele apărute la interpretarea acesteia. Acest principiu se aplică, în special, interpretării de către instanțele judecătorești a prevederilor cu caracter procedural, cum ar fi termenul de prescripție pentru inițierea acțiunilor judecătorești. Sarcina Curții se rezumă la stabilirea faptului dacă efectele unei asemenea interpretări sunt compatibile cu Convenția, în general, și cu principiul securității raporturilor juridice garantat de articolul 6, în special (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Platakou v. Greece*, nr. 38460/97, § 37, ECHR 2001-I).

38. În această cauză, instanțele judecătorești naționale au constatat că, la depunerea acțiunii sale în numele Guvernului, Procurorul General a fost obligat să respecte termenul general de prescripție de trei ani prevăzut de articolul 74 al Codului civil (a se vedea paragraful 28 de mai sus). În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că poziția Guvernului, potrivit căreia acțiunea Procurorului General era imprescriptibilă, nu este compatibilă cu constatările instanțelor judecătorești naționale, și, prin urmare, nu poate fi acceptată.

39. În continuare se notează faptul că în această cauză termenul de prescripție a început să curgă de la data când Guvernul a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său. Această poziție a fost exprimată de către instanțele judecătorești naționale (a se vedea paragraful 14 de mai sus), care se pare că s-au bazat pe articolul 79 al Codului civil (a se vedea paragraful 28 de mai sus). În hotărârile sale, instanțele judecătorești naționale au stabilit că termenul de prescripție a început să curgă la 3 ianuarie 2004. Aceasta era data la care Curtea de Conturi a emis hotărârea sa cu privire la cele douăzeci și șapte de vagoane de cale ferată (a se vedea paragraful 8 de mai sus). Compania reclamantă a susținut că nimic nu a împiedicat Guvernul să afle înainte de 3 ianuarie 2004 despre faptul că cele douăzeci și șapte de vagoane nu au fost indicate în documentele contabile ale carierei. Instanțele judecătorești naționale, însă, au respins acest argument fără a oferi vreun motiv.

40. Curtea nu este convinsă de faptul că Guvernul, care înainte de anul 2000 era proprietarul pachetului majoritar de acțiuni ale carierei, nu cunoștea despre problema vagoanelor înainte și după vânzarea acțiunilor sale companiei reclamante. Într-adevăr, este de neconceput faptul că

Guvernul nu putea să aibă acces la toate documentele contabile ale carierei înainte și după anul 2000. Chiar dacă presupunem că Curtea de Conturi era singura autoritate de stat competentă să examineze documentele contabile ale carierei și să decidă în privința vagoanelor de cale ferată, fapt care nu a fost demonstrat în aceasta cauză, Guvernul nu a susținut că a existat ceva care a împiedicat-o să ajungă la această concluzie în termen de trei ani de la data vânzării acțiunilor carierei.

41. În asemenea circumstanțe, Curtea ajunge la concluzia că interpretarea dată de către instanțele judecătorești naționale prevederilor cu privire la termenul de prescripție pentru intentarea acțiunilor judecătorești a avut un efect incompatibil cu principiul securității raporturilor juridice garantat de articolul 6 al Convenției. Într-adevăr, interpretarea dată de instanțele judecătorești naționale a avut efectul de a permite Guvernului, reprezentat de Procurorul General, să intenteze acțiunea sa împotriva companiei reclamante în pofida expirării termenul general de prescripție. Instanțele judecătorești naționale au examinat acțiunea, care a avut drept efect pierderea de către compania reclamantă a proprietății sale, înrăutățind astfel situația juridică care a devenit irevocabilă datorită aplicării termenului de prescripție, ceea ce contravine principiului securității raporturilor juridice (a se vedea *Dacia*, citată mai sus, § 77).

42. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în această cauză.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

43. Compania reclamantă s-a plâns că hotărârile judecătorești prin care acțiunile Procurorului General au fost admise au avut drept efect încălcarea dreptului său la proprietate garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Reclamantul a susținut că ingerința nu a fost prevăzută de lege, deoarece garanțiile prevăzute de articolul 6 al Convenției au fost încălcate, și că ingerința nu a fost necesară într-o societate democratică. Guvernul a contestat argumentele reclamantului și a susținut că compania reclamantă a primit înapoi prețul plătit pentru acțiunile cumpărate în anul 2000 și că companiei reclamante i s-a permis să-și păstreze profitul câștigat în perioada dintre 2000 și 2007. În opinia Guvernului, dreptul de proprietate al statului a fost încălcat ca urmare a vânzării nelegitime a acțiunilor în anul 2000 și că compania reclamantă a profitat de folosirea ilegală de către carieră a celor douăzeci și șapte de vagoane.

44. Curtea consideră că compania reclamantă a avut un „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, deoarece, până la anularea acestuia de către instanțele judecătorești naționale ca urmare a admiterii acțiunii Procurorului General, aceasta avea un drept valabil asupra celor 549,613 de acțiuni ale carierei. Anularea dreptului acesteia a reprezentat o

ingerință în dreptul de proprietate care trebuie considerată drept lipsire de proprietate, căreia se aplică, respectiv, cea de-a doua regulă a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

45. Obiecțiile reclamantului se referă, în primul rând, la legalitatea ingerinței în dreptul său de proprietate. Curtea consideră că nerespectarea cerințelor legale privind termenul de prescripție la intentarea unei acțiuni poate duce la constatarea că ingerința în drepturile reclamantului nu a fost „prevăzută de lege”. Totuși, în această cauză ea constată că chestiunea respectării în practică a legii este strâns legată de faptul dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică” și, din acest motiv, va examina această chestiune mai jos. În mod similar, Curtea consideră că nu este necesar, în această cauză, să decidă asupra chestiunii privind scopul legitim urmărit prin ingerință. Ea va lăsa aceste chestiuni deschise și se va concentra asupra proporționalității.

46. Curtea reiterează că, atunci când este vorba despre o chestiune de interes general, autoritățile publice trebuie să acționeze la timpul potrivit, într-un mod corespunzător și cu maximă consecvență (a se vedea *Beyeler v. Italy* [GC], nr. 33202/96, § 120, ECHR 2000-I). Curtea va examina dacă instanțele judecătorești naționale au respectat aceste principii.

47. Trebuie de notat de la început faptul că autoritățile de stat care au fost responsabile de pregătirea carierei pentru privatizare în anul 2000 au stabilit regulile pentru licitație, au determinat prețul și au organizat licitația. Participând la licitația organizată de Guvern, compania reclamantă a oferit cel mai bun preț și, prin urmare, i s-a permis să cumpere pachetul de acțiuni pus în vânzare de către Guvern. Patru ani mai târziu, Guvernul a ajuns la concluzia că, din cauza neincluserii vagoanelor de cale ferată în prețul acțiunilor carierei, prețul plătit de compania reclamantă a fost prea mic. Din faptele cauzei reiese clar că Guvernul a omis să reflecte vagoanele de cale ferată în documentele contabile ale carierei încă în anul 1996 și că mai târziu a expus cariera spre privatizare fără a menționa vagoanele în documentele ei contabile. Împotriva companiei reclamante au fost intentate proceduri privind îmbogățirea fără justă cauză în sumă suplimentară de MDL 972,000, care trebuiau plătiți pentru acțiunile carierei. Prin urmare, nu a fost indicat faptul că compania reclamantă era responsabilă în vre-un fel de pretinsa reducere a prețului acțiunilor în timpul procedurilor de privatizare.

48. Doi ani mai târziu și șase ani după privatizare, Guvernul a reexaminat decizia sa privind privatizarea carierei și a decis să restabilească controlul asupra acesteia prin anularea tranzacției din anul 2000. Drept motiv al anulării a servit din nou neincluderea celor douăzeci și șapte de vagoane în prețul acțiunilor, motiv care a fost invocat și în procedurile de îmbogățire fără justă cauză. De această dată, responsabilitatea pentru reducerea pretinsă a prețului a fost atribuită companiei reclamante, fără însă a fi prezentate vreo probă sau vreun motiv. Deși autoritățile trebuiau să

cunoască de la început despre temeiurile pretinse ale anulării contractului, nu a fost oferită vreo explicație cu privire la faptul de ce au trebuit să treacă șase ani înainte de inițierea procedurilor de anulare a vânzării.

49. În ciuda rezultatului procedurilor anterioare de îmbogățire fără justă cauză și a aparentei soluționări a problemei prețului redus plătit de către reclamant în anul 2000, Guvernul a obținut din nou câștig de cauză și vânzarea acțiunilor a fost declarată nulă și fără efecte de către instanțele judecătorești. Totuși, în scurt timp după aceasta, Guvernul și-a dat seama că rezultatul procedurilor nu a fost suficient pentru a-i asigura controlul asupra carierei, deoarece, între timp, cariera a emis noi acțiuni și, astfel, pachetul recâștigat de către Guvern nu mai reprezenta majoritatea de control al acțiunilor carierei. Pentru a depăși această situație, Guvernul a adăugat la pretenția sa inițială înaintată instanțelor judecătorești o cerere de anulare a acțiunilor emise de carieră în anul 2002. Pretenția suplimentară a Guvernului a fost admisă de către instanțele judecătorești naționale în întregime, în ciuda obiecției companiei reclamante potrivit căreia, *inter alia*, problema anulării acțiunilor emise în anul 2002 trebuia tratată drept o acțiune judiciară nouă. De asemenea, instanțele judecătorești au respins pretenția reclamantului privind rambursarea prețului acțiunilor anulate și a obligat compania reclamantă să accepte în schimb echipamentul pentru extracție folosit, care, din acest motiv, nu era de vreun folos pentru aceasta și a fost abandonat de către compania reclamantă în carieră.

50. În lumina celor de mai sus, Curtea nu vede vreun element de re-credință în comportamentul reclamantului pe parcursul privatizării și a evenimentelor ulterioare. Curtea notează că pretinsa diferență de preț a fost compensată Guvernului în anul 2004 și că ea nu a primit vreo explicație de ce, doi ani mai târziu, Guvernul, care pretindea că acționează cu bună credință, a decis să-l exproprieze pe reclamant. Din contra, Curtea vede suficiente motive pentru a crede că Guvernul este cel care a acționat cu rea credință și a urmărit scopul de exproprieare a companiei reclamante într-un mod care este greu de reconciliat cu principiul respectării supremației legii într-o societate democratică. Mai mult, Curtea este frapată de comportamentul autorităților naționale în această cauză și consideră că acesta au fost departe în a se conforma cu principiile stabilite în hotărârea *Beyeler*.

51. În continuare, Curtea reiterează că ea a constatat în paragraful 41 de mai sus că admiterea acțiunii Procurorului General, după expirarea termenului general de prescripție și în lipsa oricăror motive convingătoare, a fost incompatibilă cu principiul securității raporturilor juridice și, astfel, a reprezentat o violare a articolului 6 al Convenției. Pentru Curte, motivele care stau la baza constatării acestei violări ar constitui, în sine, temei pentru o violare separată a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că admiterea acțiunii Procuraturii Generale constituie o ingerință nejustificată în dreptul de proprietate al

companiei reclamante, deoarece nu a fost asigurat un echilibru just iar reclamantul a fost impus să poarte și continuă să poarte o povară individuală și excesivă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, §§ 75-80, ECHR 1999-VII). Ca și în cauza *Dacia*, instanțele judecătorești naționale nu au adus vreo justificare pentru această ingerință.

52. Prin urmare, în lumina constatărilor de mai sus, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

53. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Argumentele părților

54. Compania reclamantă a pretins 4,952,382.49 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material plus EUR 43.24 pentru fiecare zi până la executarea integrală a hotărârii.

55. Compania reclamantă a prezentat două rapoarte de expertiză din ianuarie 2007, elaborate de doi evaluatori independenți, privind prețul bunurilor mobile și imobile ale carierei. Potrivit acestora, valoarea proprietății imobiliare era de MDL 10,875,528 și a bunurilor mobile de MDL 26,864,645. Compania reclamantă a susținut că cele 549,613 de acțiuni pe care le-a pierdut în rezultatul procedurilor intentate de Procuratura Generală au reprezentat 84.14% din totalul acțiunilor carierei, sau, exprimat în valoarea bunurilor mobile și imobile ale carierei, MDL 31,754,354.38. Deoarece autoritățile de stat au întors companiei reclamante suma plătită inițial pentru acțiunile vândute în 2000, suma datorată este de MDL 29,255,917.88. La data când compania reclamantă a prezentat observațiile sale cu privire la satisfacția echitabilă, echivalentul în euro a sumei de mai sus era de EUR 2,177,670.76.

56. Ulterior, compania reclamantă a susținut că, prin declararea vânzării acțiunilor în anul 2000 drept nulă și fără efecte, instanțele judecătorești naționale nu au dispus restituirea către reclamant a 84.14% din prețul vagoanelor pe care cariera le-a plătit statului după adoptarea deciziei Curții Supreme de Justiție din 11 noiembrie 2004 (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Prin urmare, compania reclamantă a pretins MDL 817,840.8 plus dobânda de întârziere calculată în conformitate cu articolul 619 al Codului civil. Potrivit calculelor companiei reclamante, la data de 11 decembrie 2008 (data la care au fost prezentate pretențiile privind satisfacția echitabilă

de către compania reclamantă) dobânda era de MDL 274,679.17. Convertită în euro, suma principală plus dobânda au constituit EUR 81,321.97. Reclamantul a mai pretins EUR 43.24 pentru fiecare zi până la executarea hotărârii Curții în această cauză.

57. De asemenea, compania reclamantă a înaintat o pretenție în privința profitului ratat pentru perioada de valabilitate a licenței carierei privind extragerea pietrișului și a granitului, care este valabilă până la 14 septembrie 2012. În acest scop, compania reclamantă a luat drept an de referință ultimul an de activitate a carierei când aceasta era încă acționar, și anume anul 2006. În acest an, potrivit declarației fiscale a companiei, venitul său net după plata impozitelor a constituit MDL 8,600,252. Deoarece patrimoniul companiei era împărțit în 653,225 de acțiuni, venitul care corespundea fiecărei acțiuni era de MDL 13.16. Prin urmare, venitul din anul 2006 care corespundea acțiunilor pierdute de către compania reclamantă ca urmare a pierderii proceselor a constituit MDL 7,232,907.08. Reclamantul a atras atenția asupra faptului că, potrivit legislației moldovenești, nu se plătesc impozite pe dividendele plătite acționarilor. În continuare, reclamantul a împărțit suma de mai sus pe numărul de zile în anul 2006 și a obținut suma de MDL 19,816.18, aceasta reprezentând venitul său net zilnic în anul 2006. Ulterior, reclamantul a înmulțit cifra de mai sus cu numărul de zile care rămân până la expirarea licenței carierei și a obținut suma de MDL 36,184,344.68, aceasta reprezentând profitul său ratat calculat până la 14 septembrie 2012. Fiind convertită în euro, la data depunerii observațiilor reclamantului, suma de mai sus reprezentată EUR 2,693,389.76.

58. În continuare, compania reclamantă a declarat că cifrele de mai sus nu erau speculative, deoarece se bazau pe venitul real obținut de carieră în trecut. Potrivit reclamantului, Guvernul Republicii Moldova a declarat că criza financiară globală nu va afecta Republica Moldova și că prioritatea acestuia era construirea și îmbunătățirea drumurilor. Având în vedere că cariera era singura companie din Moldova din care să extrăgeau materiale de cea mai bună calitate pentru construcția drumurilor, era puțin probabil ca volumul său de lucru să se diminueze în viitorul apropiat.

59. Compania reclamantă a declarat că nu dorea restituirea acțiunilor carierei pe care le-a pierdut, deoarece, după preluarea controlului statului asupra carierei, noua administrație a adus cariera la un pas de faliment. Potrivit companiei reclamante, cariera a acumulat datorii impunătoare față de bugetul de stat, a început reducerea de personal, de salarii, mulți angajați au fost trimiși în concediu iar multe contracte avantajoase au fost reziliate. Potrivit reclamantului, ca urmare a celor de mai sus, acesta nu mai era interesat să redobândească controlul asupra carierei.

60. Guvernul a susținut că următorii factori trebuie luați în considerație la calcularea prejudiciului material:

- companiei reclamante i-a fost întors prețul acțiunilor cumpărate în anul 2000, și anume MDL 2,498,437.5;

- în decursul activității ei cu compania reclamantă în calitate de acționar, cariera a obținut un profit care nu a fost revendicat de către stat după anularea vânzării acțiunilor;

- în perioada 2006-2007, cariera, fără vreun temei legal, a folosit bunuri publice, și anume douăzeci și șapte de vagoane;

- statul a fost cel dreptul de proprietate al căruia au fost încălcat prin acțiunile ilegale ale companiei reclamante.

61. În ceea ce privește pretenția reclamantului cu privire la profitul ratat, Guvernul a susținut că acesta era unul speculativ și urma să fie respinsă. Guvernul a declarat că, la examinarea chestiunii venitului ratat, trebuie atrasă o atenție deosebită crizei financiare globale și faptului că sectorul construcțiilor din Republica Moldova a fost foarte serios afectat de aceasta.

62. Referindu-se la problema vagoanelor, Guvernul a susținut că compania reclamantă nu a depus un recurs împotriva hotărârii judecătorești privind vagoanele. Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă din motivul neepuizării căilor de recurs interne. Totuși, Guvernul nu a specificat la care hotărâre judecătorească s-a referit.

63. Ca alternativă, Guvernul a prezentat un raport de expertiză elaborat de Institutul Național de Expertiză Judiciară (o subdiviziune a Ministerului Justiției), potrivit căruia cariera a încălcat legea prin neincluderea vagoanelor în documentele sale contabile. De asemenea, raportul a contestat concluziile raportului de expertiză prezentat de compania reclamantă privind proprietatea mobilă a carierei în ceea ce privește excavatorul cumpărat de carieră în anul 2006. Potrivit raportului de expertiză prezentat de reclamant prețul excavatorului era de MDL 5,574,343, în timp ce experții Ministerului Justiției au susținut că prețul excavatorului trebuia să constituie MDL 2,149,025. Se pare că prețul din raportul prezentat de compania reclamantă a reprezentat valoarea actuală a excavatorului, evaluat de expert, minus amortizarea, în timp ce cel din raportul Guvernului s-a bazat pe deducerea amortizării din prețul excavatorului indicat în documentele contabile ale carierei.

64. Potrivit raportului prezentat de Guvern, profitul pe care compania reclamantă putea să-l obțină până la expirarea licenței carierei în anul 2012 nu era MDL 36,184,344.68, după cum a pretins compania reclamantă, ci MDL 10,221,308.9.

65. Potrivit Guvernului, cele de mai sus confirmă lipsa de credibilitate a rapoartelor prezentate de compania reclamantă. De asemenea, Guvernul a contestat suma de EUR 43.24 pretinsă de reclamant pentru fiecare zi până la executarea acestei hotărârii. El a susținut că această pretenție nu avea la bază legislația națională sau jurisprudența Curții.

66. Compania reclamantă a mai pretins EUR 50,000 cu titlu de prejudiciu moral. Ea a declarat că a pierdut proprietatea sa, cariera fiind adusă la un pas de faliment. Această situație a constituit o cauză de neliniște profundă pentru echipa de conducere a companiei reclamante.

67. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de către reclamant și a susținut că aceasta era excesivă. Acesta a solicitat instanței judecătorești să respingă pretenția reclamantului de satisfacție echitabilă privind prejudiciul moral.

68. În final, compania reclamantă a pretins EUR 8,940 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în cadrul procedurilor în fața instanțelor judecătorești naționale și în fața Curții.

69. În ceea ce privește costurile angajate în fața instanțelor judecătorești naționale, reclamantul a susținut că avocații săi au lucrat șaptezeci și șapte ore asupra cauzei, percepând un onorariu de EUR 75 pe oră. Suma totală era de EUR 5,625. Compania reclamantă a prezentat o listă detaliată al orelor lucrate de avocați. De asemenea, aceasta a prezentat chitanțele emise de bancă care confirmau plata către avocați a sumelor de mai sus de către o companie terță, cu care, potrivit reclamantului, compania reclamantă avea relații deosebite.

70. În ceea ce privește costurile angajate în fața Curții, compania reclamantă a susținut că avocații săi au lucrat treizeci și opt de ore asupra cauzei, percepând un onorariu de EUR 85 pe oră. Suma totală pretinsă era de EUR 3,230. Compania reclamantă a prezentat o listă detaliată al orelor lucrate de avocați.

71. Suma rămasă de EUR 85 a fost pretinsă de compania reclamantă pentru costurile făcute pentru traducerea observațiilor sale din limba română în limba franceză.

72. Guvernul a contestat aceste sume și a susținut că ele erau excesive. Guvernul a exprimat dubii cu privire la numărul de ore lucrate de avocații companiei reclamante și cu privire la faptul că suma de EUR 5,625 a fost plătită unuia din ei de către o companie terță.

B. Concluzia Curții

73. Curtea consideră că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 nu este gata pentru decizie. Prin urmare, această chestiune urmează a fi rezervată, iar procedura ulterioară urmează să fie stabilită luând în considerație posibilitatea ajungerii la un acord între Guvernul Republicii Moldova și reclamant.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară cererea admisibilă;*
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;

3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu este gata pentru decizie;
prin urmare,
 - (a) rezervă această chestiune;
 - (b) invită Guvernul Republicii Moldova și reclamantul să prezinte, în următoarele trei luni, observațiile lor scrise cu privire la această chestiune și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
 - (c) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a stabili același lucru dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 iulie 2009, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte